

OBOGAĆENJE NAŠE RIBARSTVENE LITERATURE OD 1945. DO 1949. G.

U predratnoj Jugoslaviji je ribarstvena literatura bila oskudna, jer je i samo ribarstvo bilo zanemareno. Od 1918. do 1941. g. štampano je razmjerno veoma malo ribarstvenih djela. Od časopisa izlazilo je što kraće što duže vrijeme ukupno šest raznih izdanja za slatkovodno i monsko ribarstvo. Zatim je izlazio u nizu godina Ribarski kalendar, a u izdanju Direkcija pomorskog saobraćaja Statistika morskog ribarstva. Svih ribarstvenih publikacija u obliku časopisa, kalendara, zakona, statistika i posebnih naučnih ili stručnih djela štampano je za 32 godine ukupno 32 izdanja. Stanoviti broj članaka i raznih radova štampan je raspršeno po dnevnicima i raznim časopisima.

Poslije rata u novoj socijalističkoj Jugoslaviji od 1945. do danas redovno izlaze ili su izašle ove ribarstvene publikacije, hromološkim redom:

I. Časopisi i kalendari.

1. »Ribarstvo Jugoslavije« list za sve grane slatkovodnog ribarstva, izlazi od g. 1946. Sada ga izdaje Ministarstvo ribarstva NRH, Zagreb, Gundulićeva 3.

2. »Morsko ribarstvo«, novi časopis, počeo je izlaziti 1949. g. isto tako u izdanju Ministarstva ribarstva NRH. Izlazi u Splitu, ulica Sinjskih žrtava 9, prizemno.

3. Ribarski kalendar, u istom izdanju, izlazi u Zagrebu od g. 1946.

II. Razna djela, knjige i brošure.

4. Zdravko Taler: Podust. Zagreb 1945.

5. Zdravko Taler: Riba u kuhinji. II. izd. Zagreb 1945.

6. Ing. Dušan Jedlička: Uzgoj pastrva. Sarajevo 1947.

7. Ing. Dušan Jedlička: RIBE NR B. i H., Sarajevo 1947.

8. Berislav Parać: Tehnologija prerade ribe. Zagreb 1947.

9. Dr. Ljuba Popović: Pastrmka, osobine i lov. Beograd 1948.

10. Dr. Tonko Šoljan: RIBE JADRANA, Zagreb, 1948.

11. Dr. Dušica Stefanović: Rasna i ekološka ispitivanja na ohridskim salmonidama. Beograd 1948.

12. Isajev i Donohov: Ribogojstvo u kolhozima. Prevela s ruskog prof. Ljubica Kostić, Zagreb 1949.

U raznim listovima i godišnjacima izašao je stanoviti broj članaka iz ribarske struke.

Za četiri godine pokrenuto je i štampano ukupno 12 ribarskih časopisa, kalendara, knjiga itd., odnosno godišnje tri razna izdanja, dok je predratni godišnji prosjek bio samo 1 izdanje.

Z. T.

UNAPREĐENJE SLATKOVODNOG RIBARSTVA U SALMONIDSKIM VODAMA NRCG

Uz morsko ribarstvo i ribarstvo Skadarskog Jezera, Narodna Republika Crna Gora imade sve uslove za unapređenje i slatkovodnog ribarstva u otvorenim salmonidskim vodama rijekama

i jezerima. Iako su to velike vodene površine iako je poznato već unazad nekoliko decenija, da manje-više sve te vode imadu vrlo povoljne uslove za život i razvoj najplemenitijih vrsta slat-

kovodnih riba: Glavatice, mladice, pastrve potočne i mekousne, lipana i dr. nikada ranije nije se pitanju unapređenja ribarstva u tim vodama posvećivala potrebna i ozbiljna pažnja. Tek poslije oslobođenja, Vlada NRCG odmah je pristupila pravilnom rešavanju ovoga pitanja nastojeći, da se čim prije i ova grana narodne privrede usporedno sa ostalim granama, podigne na potrebnu visinu. U tome pravcu, već je do danas mnogo učinjeno naročito u pogledu upoznavanja pojedinih otvorenih voda, proučavanja i ispitivanja mogućnosti uzgoja raznih vrsta salmonida za nasadiivanje tih voda, te mogućnosti sprovođenja u praksu racionalnog mjesto dosadanjeg primitivnog ribolova, odnosno suzbijanja ilegalnog lova riba sa raznim meдозvoljenim sredstvima.

Jedna od najvažnijih i prvih mjera, koju je trebalo provesti, jeste uzgoj nasadnog materijala salmonida za nasadiivanje otvorenih pastrvskih voda, pa se tome pitanju danas poklanja naročita pažnja. Unatoč velikih poteškoća u prvom redu usled pomanjkanja stručnog kadra, ipak će se u ovoj godini osposobiti za rad dva pastrvska mrestilišta i to jedno na vrelu Vidrovana kod Nikšića i drugo na Crnom Jezeru ispod Durmitora kod Žabljaka. Premda su to mala mrestilišta — kapaciteta od po 250.000 komada ikre — ipak predstavljaju veliki značaj za unapređenje ribarstva u područnim vodama tih mrestilišta. Ova mrestilišta zasada imaju mogućnost jedino uzgoja oplodene ikre, odnosno mlađa u inkubatorima bez prihranjivanja za napuštivanje obližnjih pastrvskih voda. Mlađem iz mrestilišta »Vidrovan«, nasadivati će se gornji tok Zete kod Nikšića i njezine pritoke Vidrovan, Sušnica i Rastovac. Ovo su tipično pastrvske vode vrlo bogate prirodnom ribljom hranom, pa bi se uz redovno nasadiivanje pastrvskog mlađa i energično suzbija-

nje ilegalnog ribolova naročito u ljetnim mjesecima kod niškog vodostaja, vrlo brzo obogatila pastrvom, a tim bi se razvio i sportski ribolov, koji je danas u tome kraju neznatan i nerazvijen.

Mrestilištu »Crno Jezero« biti će glavni zadatak uzgoj pastrvskog mlađa za nasadiivanje prvenstveno Crnog Jezera, a onda i ostalih manjih jezera oko Durmitora. Mnoga od tih jezera su ne-naseljena ribom i neispitana u pogledu života ribe u njima, pa će se morati u tom pravcu provesti pokusi nasadiivanjem, te voditi stalna kontrola o životu i razvoju toga nasada.

U blizini Crnog Jezera, podignut je u godini 1948. veliki turistički hotel, koji je već u ovoj godini bio prepun truhbenika iz svih krajeva naše domovine. Prirodne ljepote okoline Žabljaka poznate su nadaleko, jer čovjek tu zaista nalazi sve najidealnije uslove za svoj odmor: Čisti zrak, šumu, vodu za kupanje na skoro 1.500 m nadmorske visine, divna izletišta u okolicu kako u prostranim ravnicama Jezera tako i na visokim masivima Durmitora, pa je budućnost toga kraja za ljetni odmor i turizam uopće od velikog značaja. To je najviše i rukovodilo Vladu Narodne Republike Crne Gore, da na Crnom Jezeru podigne pastrvsko mrestilište kako bi se jezera obogatila pastrvom i pružio posjetiocu još jedan užitak više — sportski ribolov.

Kao što je spomenuto, ova dva mrestilišta su malenog kapaciteta i njihov je zadatak ograničen samo za poribljavanje pastrvskih voda najbliže okoline, pa sa podizanjem tih mrestilišta, nije riješeno pitanje unapređenja slatkovodnog ribarstva u glavnim salmonidskim tokovima kako onim jadranskog tako i onim dunavskog sliva. Kad bi ta mrestilišta mogla proizvađati i veće množine nasadnog materijala za poribljavanje, ne bi dolazila u obzir za

naročito u ljet-
skog vodostaja,
ustrvom, a tim
ribolov, koji je
znatan i neraz-

ezero» biti će
ustrvskog mlada
veno Crnog Je-
anjih jezera oko
h jezera su ne-
itana u pogledu
će se morati u
okusi nasadiva-
controla o živo-
la.

na podignut je
uristički hotel,
lmi bio prepun
eva naše domo-
koline Žabljaka
r čovjek tu za-
nije uslove za
šumu, vodu za
m nadmorske
okolice kako u
ezera tako i na
itora, pa je bu-
ljetni odmor i
og značaja. To
Vladu Narodne
na Crnom Je-
mrestilište ka-
la pastrvom i
lan užitak više

, ova dva mre-
ciliteta i njihov
no za poriblja-
ajbliže okoline,
mrestilišta, nije
đenja slatko-
nim salmonid-
im jadranskog
liva. Kad bi ta
zvađati i veće
rijala za pori-
a u obzir za

glavne salmonidske vode kao što su Tara, Piva, Donja Zeta, Morača, Cijevna i dr. zbog dosta velike udaljenosti i poteškoće sa prevozom živog mlada. Stoga Vlada Narodne Republike Crne Gore, namjerava u najskorije vrijeme pristupiti izgradnji velikih ribogojilišta i to jednog na rijeci Tari za vode sliva Dunava, i jednog na rijeci Zeti za vode sliva Jadrana. Ribogojilište, koje će se izgraditi na rijeci Tari, u glavnome će imati za zadatak, da odgaja masad potčne pastrve, mladice i eventualno lipana za nasadivamje Tare, Pive i ostalih tamošnjih salmonidskih voda, dok bi ribogojilište na Zeti uz proizvodnju nasada Glavatiće, potčne, mekousne i kalifornijske pastrve za nasadivamje Zete, Morače, Cijevne i dr., uzgajalo i konzumnu ribu salmonida.

Rijeka Zeta — Donja Zeta — izvire ispod Planinice oko 5 km od ponora Zete od Nikšića — Gornje Zete — i teče kroz Bjelopavličku ravnicu do Titograda gdje se ulijeva u Moraču. Poplavno područje ove rijeke je skoro cijela bogata Bjelopavlička ravnica naročito u svom gornjem i srednjem dijelu, pa je bogatstvo prirode riblje hrane vrlo veliko, a što je glavni uslov za populaciju ribljih vrsta iz skupine salmonida u toj vodi. Isto tako i ostali uvjeti potrebni za život i razvoj ribe su neobično povoljni. Cijeli tok vode je od vrela pa sve do svog ušća u dužini od cca 40 km. i širini od 15—35 m pretežno miran, bez većih padova i brzaca, sa dosta dubokim mjestima — prirodnim jazovima — sa pretežno tvrdim dnom, sa odličnim prirodnim mrestilištima, sa velikom množinom vode i što je karakteristično za tu vodu, sa stalnom temperaturom vode skoro kroz cijelu godinu. Cijeli tok u glavnome spada u zonu lipana.

Za život i razvoj salmonida, od velike je važnosti temperatura vode u kojoj žive. Zaista su rijetki tako dugi to-

kovi kao što je tok Zete, koje je vrelo svega oko 75 m nadmorske visine, koji je u glavnome cijelom svojom dužinom naseljen salmonidima. To je zapravo nizinska salmonidska voda, koja uz veliku količinu vode i malu nadmorsku visinu vrela, imade optimalnu temperaturu vode preko cijele godine pogotovo u svom srednjem i gornjem toku. Kod te temperature, riba jednako prima hranu i ljeti i zimi što pospješuje njezin brzi rast. Ovo je jedan vrlo povoljan uslov koga bi trebalo iskoristiti za umjetni uzgoj konzumne ribe na pr. kalifornijske pastrve. I uz sve te povoljne uslove, nažalost danas je rijeka Zeta vrlo siromašna plemenitim ribama: glavaticom i mekousnom pastrvom, jer je za vrijeme a i posle rata uništena naročito glavatica. Za vrijeme migracije ove ribe iz Skadarskog Jezera i donjeg toka Morače uzvodno radi mreštenja, ili obratno kada se vraća nizvodno za hranom, dočekuju se na određenim mjestima i love vršama i drugim uređajima u većim količinama. U gornjem i srednjem toku Zete, također se stalno lovi glavatica i pastrva bez ikakove kontrole i posebnih ograničenja, te je razumljivo, zašto je tih riba u tako odličnoj salmonidskoj vodi sve manje i zašto je danas ta voda »osvojena« kleptom, podustom i drugim bezvrijednim ribama u ogromnim količinama. Isti je slučaj i sa ostalim rijekama jadranskog sliva Moračom, Cijevnom i dr. Današnje stanje tih voda zahtijeva, da se čim prije podigne jedno veliko mrestilište za uzgoj nasadnog materijala u prvom redu onih salmonida, koji danas u tim vodama žive, te eventualno i novih vrsta, koje bi za pojedine vode odgovarale. Samo na taj način, moguće je za relativno kratko vrijeme obogatiti te vode plemenitom ribom, podići ribarski sport u tome kraju NR Crne Gore i racionalnim ribolovom, osigurati stalnu proizvodnju te ribe za širu

potrošnju. Vlada namjerava, da podigne takovo ribogojilište na rijeci Zeti i da sa radovima počne u godini 1950. Uz veliko mjestilište, izgradit će se na većoj površini i pastrvski ribnjaci za uzgoj konzumne ribe jer za to postoje svi preduslovi u prvom redu dovoljna količina prvoklasne i jeftine riblje hrane.

Sam lovom ukljeve i ostale ribe u Skadarskom Jezeru, ulovi se godišnje velika količina razne sitne ribe, koja nema nikakovu vrednost kao ljudska hrana. Prosječno se ulovi godišnje 12—15 vagona te ribe, a iskorišćuje se u neznatnim količinama i to preradbom u riblje brašno, za prehranu svinja i t. d. Svakako na taj način ta riba nije iskorišćena u tolikoj mjeri, kao što bi to bilo moguće ako bi se upotrebila za prehranu pastrve i njezino inače bezvredno meso pretvorilo u prvoklasno pastrvsko meso. Svakako morao bi se taj riblji korov, koji se u glavnome lovi od oktobra do aprila, živ spremati u posebne ribnjake uz jezero i držati za prehranu pastrve i preko ljeta.

Imade i drugih vrela, koja bi osiguravala jedan dio riblje hrane, a to su otpaci tvornica za preradu morske ribe i ukljeve, otpaci klaonica te manje vredna ili uopšte bezvredna riba, koje imade u velikim količinama u mnogim okolnim vodama naročito u Zeti, Komanskoj Matici i dr. a koja bi se lako lovila u ljetnim mjesecima.

Uz optimalnu temperaturu vode u Zeti i uz dovoljnu količinu hrane u uređenim pastrvskim ribnjacima, sa uzgojem konzumne pastrve polučili bi

se odlični i sigurni rezultati i redovitu svake godine, stavila bi se na tržište veća količina prvoklasne slatkovodne ribe — pastrve.

Rijeka Zeta za izgradnju ovakova većeg objekta imade i tu prednost, da je uz njezinu lijevu obalu izgrađena nova cesta iz Danilova Grada sve do vrela, pa bi mjestilište, bez obzira na kom mjestu bi se podiglo, na taj način bilo vezano dobrim komunikacijama sa centrom — Titogradom — i svim ostalim mjestima što je od naročite važnosti za lagani i brzi prevoz riblje hrane, svježe ribe, živog ribljeg masada i t. d.

Napomenuto je, da je skoro cijela Bjelopavlička ravnica poplavna za vrijeme jesenskih i proljetnih kiša, a obalni teren je većim dijelom pjeskovitog sastava, dok je korito Zete ukopano i duboko, pa nema tako mnogo podesnih mjesta, koja bi dolazila u obzir za podizanje objekta. Ali uz osiguranje ribnjaka nasipima od povremenih poplava i dovodom vode sa nešto veće udaljenosti do ribogojilišta, podesnih mjesta naći će se više. Razumljivo je, da će to osiguranje ribnjaka i njihova opskrba vodom povećati investicione troškove, što međutim ne bi smjelo mijenjati odluku o podizanju toga objekta obzirom, da su svi ostali uslovi povoljni. Baš iz tih razloga, izboru mjesta treba obratiti posebnu pažnju i prethodno po stručnjacima ispitati sve faktore, koji bi mogli imati stalni ili privremeni štetni uticaj na sam objekt, jer u početku kod izgradnje učinjene greške, kasnije se teško otklanaju.

P. K.

Molimo pretplatnike, koji još nisu potpuno podmirili pretplatu do kraja 1949. godine, da to odmah učine prigodom uplate za 1950. godinu.

Uprava lista